

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény tárgya: „Általános egyezmény a szolgáltatások kereskedelméről (GATS) – 4. módozatról szóló tárgyalások (természetes személyek mozgása)”

(2005/C 286/06)

2003. január 20-án az Európai Bizottság a Pascal Lamy biztos által írt levélben úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő kérdésben: „Általános egyezmény a szolgáltatások kereskedelméről (GATS) – 4. módozatról szóló tárgyalások (természetes személyek mozgása)”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2005. május 20-án elfogadta véleményét. (Előadó: Susanna Florio)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. június 8-án tartott 418. plenáris ülésén 134 szavazattal, 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt:

Bevezetés

Az EGSZB konstruktív együttműködési kapcsolatot és párbeszédet alakított ki az Európai Bizottság Kereskedelmi Főigazgatóságával különböző fórumokon (konferenciákon, intézményi találkozók és a vélemények által). Az előző biztos, Pascal Lamy, mandátuma alatt különösen sok megbeszélést vett részt az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal a nemzetközi kereskedelem, az emberi jogok és a WTO-tárgyalások témakörében.

Az EGSZB benyújtja javaslatát a GATS 4. módozatról szóló tárgyalásokkal kapcsolatos vitára. A 4. módozatról szóló tárgyalások a jelenleg is folyó WTO-tárgyalások kulcselemét jelentik a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének liberalizálása terén. A szolgáltatások Európai Unió belüli és annak határain kívüli szabad mozgását – helyesen – a gazdaság és a foglalkoztatás fellendítése lehetséges eszközeinek tekintik. Az akadályok és kockázatok részletesebb elemzése hozzájárulhatna ahhoz, hogy ez az ágazat az új nemzetközi megállapodások gazdaságilag és társadalmilag fenntartható keretében kiegyensúlyozottan fejlődjön.

Mind a fejlődő országok, mind az EU-tagállamok esetében mélyebb elemzésre van szükség akkor, ha a szolgáltatást nyújtó vállalkozás vagy társaság nevében eljáró természetes személy átmeneti fizikai jelenléte szükséges egy olyan ország területén, amelynek az adott személy nem állandó lakosa.

1. A GATS-egyezmény

1.1 A GATS-egyezmény tárgyalására az Uruguay-i Forduló alkalmával (1986–1994) került sor, majd az Egyezmény 1995 elején lépett hatályba, amikor a Kereskedelmi Világszervezet

váltotta fel a GATT Titkárságot. Az 1980-as években merült fel az az igény, amely szerint szükség lehet a szolgáltatások kereskedelmének multilaterális szabályozására, amikor felgyorsult a szolgáltatási ágazat és a szolgáltatások kereskedelmének növekedése (a szolgáltatási ágazat adja az EU GDP-jének és munkahelyeinek mintegy kétharmad részét), és még nehezebbé vált az áruk és a szolgáltatások közötti határ meghúzása. Az áruk exportja egyre inkább együtt jár a szolgáltatások exportjával, azaz a telepítéssel, a képzéssel, a háttér- és egyéb szolgáltatásokkal. Másfelől az állami vagy helyi monopóliumok részéről megfigyelhető elmozdulás a mindinkább piaci megközelítés felé, például az áram- és a telefonszolgáltatásban, a városi és a vasúti közlekedésben, érdekes új piacokat nyitott a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmében⁽¹⁾. Bár a fő cél a szolgáltatások kereskedelmének liberalizálása, a GATS-egyezmény egyetlen tagországot sem kényszerít az általa biztonságosnak érzett szint fölötti liberalizálásra, és lehetőség van a legnagyobb kedvezmény elvének és a külföldi szolgáltatókkal szembeni nemzeti elbánásnak a korlátozására is. A szolgáltatási piacok szabályozásának, illetve új szabályok bevezetésének a joga szintén egyértelműen megfogalmazódik az egyezményben. Elvileg egyetlen ágazat sincs kizárva, kivéve a „kormányzati tevékenység során nyújtott szolgáltatásokat”⁽²⁾.

2. A szolgáltatási módok

2.1 A különböző módok közötti logikai kapcsolat

2.1.1 A GATS-egyezmény I. cikkének 2. bekezdése a „szolgáltatások kereskedelmét” olyan szolgáltatásnyújtásként határozza meg, amely:

a) egy adott Tag területéről, valamely másik Tag területére;

⁽¹⁾ Lásd az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tevékenységét a holland elnökség alatt 2004-ben: EGSZB-velemény a 4. WTO Miniszteri Találkozó előkészítéséről: EGSZB-álláspont, Brüsszel, 2001. október 17. (HL C 36, 2002. 02. 08. 85.o.); EGSZB-velemény a következő témában: „Az európai légi közlekedés az egységes piactól a világméretű kihívásokig”, 2000. január 26. (HL C 75, 2000. 03. 15., 4.o.); EGSZB-velemény az általános érdekű szolgáltatásokról szóló zöld könyvről, 2003. december 11., (HL C 80, 2004. 03. 30., 66.o.); EGSZB-velemény „Az emberarcú WTO-ért”: az EGSZB javaslatai, 2003. március 26. (HL C 133, 2003. 06. 06., 75.o.).

⁽²⁾ Ezek a szolgáltatások és szabályozásuk országonként változik.

- b) egy adott Tag területén, valamely másik Tag szolgáltatásfogyasztói számára;
- c) egy adott Tag szolgáltatója által, valamely másik Tag területén lévő üzleti jelenlétén keresztül;
- d) egy adott Tag szolgáltatója által, valamely másik Tag területén természetes személyek jelenlétén keresztül valósul meg.

2.1.2 A szolgáltatásnyújtás fenti módjait általában 1., 2., 3. és 4. módozatként említik. Az 1. módozat esetében távszolgáltatásról beszélhetünk (postán, faxon, telefonon vagy interneten keresztül). A 2. módozatnál a fogyasztó a szolgáltatás igénybevételéhez külföldre utazik (ennek az idegenforgalom a legjellegzetesebb példája); A 3. módozat egy másik tagország területén létrehozott üzleti jelenlétről szól (befektetés), a 4. módozat pedig akkor áll fenn, ha egy személy szolgáltatásnyújtás céljából (átmenetileg) egy másik ország területére lép – vagy azért, mert az ügyféllel személyes kapcsolat fenntartása szükséges, vagy mert a szolgáltatást a helyszínen kell nyújtani.

2.1.3 A 3. és a 4. módozat gyakran szorosan összekapcsolódik. A társaságok magasabb beosztású dolgozói és szakemberei gyakran cserélődnek a különböző országokban lévő irodák között – ez a nemzetközi mobilitás elengedhetetlen az általuk nyújtott szolgáltatások hatékonyságának biztosításához. Ugyanakkor az 1. és a 2. módozat szerint nyújtott szolgáltatásokat is megkönnyítheti a 4. módozat. Így például az üzleti látogatók tárgyalhatnak, és szerződést köthetnek a fenti szolgáltatásnyújtási módok szerint.

2.1.4 A szolgáltatásnyújtási módok összekapcsolódása miatt egyetlen szolgáltatásnyújtási mód, például a 4. módozat, további liberalizálásának makroökonómiai hatásait – a kereskedelem elősegítése, növekedés és foglalkoztatottság, verseny, magasabb színvonalú szolgáltatásnyújtás és alacsonyabb árak a fogyasztók számára – szinte lehetetlen felbecsülni a GATS 4. módozatról szóló OECD-tanulmány szerint⁽³⁾. A 4. módozat kereskedelemre, növekedésre és foglalkoztatottságra tett hatásának tanulmányozását tovább nehezíti a 4. módozat kapcsán végbemenő átmeneti mozgásokra vonatkozó statisztika hiánya. A valódi kérdés nem a 4. módozathoz tartozó előnyök nagysága, hanem az, mely előnyök garantálhatók, és mely negatív hatások minimalizálhatók. Sok vállalkozás véleménye szerint a kereskedelmet akadályozza a vízum és a munkaengedélyek kiadásával kapcsolatos bürokrácia.

2.1.5 A GATS 4. módozat a személyek mozgásának igen specifikus módját jelenti. Három alapvető jellemzője van: 1) átmeneti; 2) a szolgáltató határozza el magát a mozgást és annak célját is; 3) nem határozza meg, és nem is védi az érintett alkalmazottak jogait – ezeket bármely olyan célország

szabályozhatja, mely tagja a WTO-nak. A GATS 4. módozat alatt végbemenő munkaerőmozgás átmeneti migráció, amelyet a szolgáltató kezdeményez a szolgáltatás biztosítása érdekében. A 4. módozat olyan helyzetekre is alkalmazható, amikor a szolgáltató kötelezheti alkalmazottját, hogy szokásos munkahelyétől eltérő országban végezze munkáját.

2.1.6 Megjegyzendő, hogy a 4. módozat alapvetően más, mint a munkaerő szabad mozgásának elve az EU-ban, illetve az Európai Gazdasági Térségben. Az EU-ban a személyiség azon jogáról van szó, hogy megválaszthatja, hol kíván élni és dolgozni. A 4. módozat esetében a szolgáltató azon jogáról beszélhetünk, amely révén egy bizonyos időre – a szolgáltatás biztosítása céljából – beléphet egy országba (az EU-ba).

2.1.7 A munkaerő mozgása elsősorban a bevándorlás és a munkaerő-piaci politikák területéhez tartozik, nem pedig a nemzetközi kereskedelemhez. Fennáll az a veszély, hogy az átmeneti munkaerőmozgás olyan helyzethez vezet, amelyben a munkaerő a WTO-szabályok értelmében áruvá válik. Márpedig az ILO vezérlevele szerint „A munkaerő nem áru”⁽⁴⁾. A 4. módozat emberekről szól, a GATS-egyezmény ugyanakkor nem említi az emberi jogokat, a munkavállalók jogait és a munkakörülményeket, de az említett jogokat figyelembe lehet és kell venni a tagországok kéréseiben, felajánlásaiban és kötelezettségvállalásaiban is, ahogyan azt az EU és tagállamainak példája mutatja.

2.2 A 4. módozat és a „Melléklet a szolgáltatást nyújtó természetes személyek mozgásáról az Egyezmény értelmében”

2.2.1 A GATS-egyezmény külön melléklettel ismeri el a 4. módozatban fellelhető kapcsolatot a kereskedelem, a migráció és a munkaerőpiac szabályozása között. A melléklet 2. pontja kimondja, hogy a GATS „nem vonatkozik azokra az intézkedésekre, amelyek természetes személyek valamely Tag munkaerőpiacára történő bejutását érintik, sem az állampolgárságra, letelepedésre vagy állandó jellegű foglalkoztatásra vonatkozó intézkedésekre”. A melléklet egyik lábjegyzete szerint önmagában az a tény, hogy bizonyos tagországokból érkező természetes személyek vízumkötelesek, más tagországokból érkezők nem, nem tekinthető „valamely Tag konkrét kötelezettségvállalásából származó előnyei” semmissé tételének vagy csorbításának. A melléklet végezetül kimondja, hogy az országok szabadon szabályozhatják a természetes személyek belépését vagy területükön való átmeneti tartózkodását (ideértve a vízumpolitikát is), feltéve, hogy az elfogadott intézkedéseknek nincs kereskedelemkorlátozó hatásuk. A vízumigénylés bizonyos országok állampolgárai számára nem tekintendő kereskedelemkorlátozó hatásúnak. A mellékletből egyértelműen kiderül, hogy az átmeneti mobilitás a WTO-tagok számára igen kényes kérdés.

⁽³⁾ http://www.oecd.org/document/25/0,2340,fr_2649_34145_31773849_1_1_1_1,00.html

⁽⁴⁾ ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) Nemzetközi Munkaügyi Konferencia, Philadelphiái Nyilatkozat, 1944.

2.3 EU-kötelezettségvállalások

2.3.1 A WTO-tagok 4. módozattal kapcsolatos kötelezettségvállalásai bizonyos tekintetben eltérnek a többi módozattal kapcsolatos kötelezettségvállalásoktól. A legfontosabb, hogy ezek horizontális jellegűek, és így az összes olyan ágazatra kiterjednek, amely szerepel egy tagország kötelezettségvállalásainak listájában. Ez tükrözi azt a módot, ahogyan a bevándorlási hivatalokban szabályozzák az átmeneti migrációt: a belépés okát, a szakismeretet, a képzettséget és hasonló tényezőket vizsgálják az érintett ágazatra való tekintet nélkül.

2.3.2 Bár az Uruguay-i Forduló végén a legtöbb ország tett kötelezettségvállalásokat a 4. módozattal kapcsolatban, becslések szerint ezeknek a vállalásoknak több, mint 90 %-a csak a magasan képzett munkaerőre (felső vezetők, szellemi foglalkozásúak és kizárólagos ismeretekkel rendelkező szakértők) és az üzleti látogatókra vonatkozik. Még a magasan képzettek esetében is, a legtöbb kötelezettségvállalásnak csak akkor van értelme, ha a szolgáltató üzleti jelenlétet képes biztosítani a fogadó országban (3. módozat) – ez az úgynevezett vállalat belüli áthelyezés. Nagyon kevés ország vállalt kötelezettséget olyan szolgáltatók irányába, akik a fogadó országban nem rendelkeznek üzleti jelenléttel – legyen szó akár külföldi székhelyű vállalat alkalmazottairól, akár független szolgáltatókról (szabadúszókról, szellemi szabadfoglalkozásúakról, vállalkozókról stb.). Még kevesebb kötelezettségvállalás vonatkozik a közepesen vagy alacsonyan képzett szintekre. A legtöbb ország kötelezettségvállalásainak 90 %-a a magasan képzett munkaerőre vonatkozik.

2.3.3 Így a 4. módozat kötelezettségvállalásai alig érintik a valós és sokszor alapvető tevékenységeket azokban az ágazatokban, amelyekben a 4. módozat szerinti szolgáltatás a fő szolgáltatási mód (például az egészségügyi ágazat), vagy amelyekben nincs üzleti jelenlét (pl. építőipari szolgáltatások, helyszíni jelenlétet igénylő számítástechnikai szolgáltatások).

2.3.4 Az Uruguay-i Fordulóban az EK és a tagállamok tettek néhány olyan kötelezettségvállalást, amelyek alapján egyes harmadik országbeli állampolgárok átmenetileg beléphetnek az EU-ba szolgáltatásnyújtás céljából. Ide tartoznak azok a kötelezettségvállalások, amelyek a 4. módozatról szóló meghosszabbított tárgyalások alatt születtek az Uruguay-i Forduló után.

2.4 Az EK három tag kategóriába sorolja a 4. módozat szerinti szolgáltatókat – más WTO-tagországok is hasonló besorolást alkalmaznak:

- **Vállalaton belüli áthelyezés (ICT):** egy vállalati alkalmazott átmenetileg a vállalat egy, az EU határain kívül eső létesítményéből (központ, leányvállalat, fiók) egy EU-n belüli vállalati létesítménybe kerül át.
- **Üzleti látogatók (BV):** egy külföldi szolgáltató képviselője, aki átmenetileg, az alábbi célok valamelyikével, átmenetileg

belép az EU-ba: (a) tárgyalás szolgáltatások értékesítéséről; (b) szerződéskötés szolgáltatások értékesítéséről; vagy (c) létesítmény felállítása (leányvállalat, fiók, iroda). Maguk az üzleti látogatók nem nyújthatnak szolgáltatást az EU-ban.

- **Szerződéses szolgáltatók (CSS):** Ez a kategória jogi személyek alkalmazottait foglalja magába, és, az Európai Bizottság új ajánlata alapján önálló tevékenységet folytató munkavállalókra is vonatkozhat. A jogi személyek alkalmazottai tehát átmenetileg belépnek az EU területére mint olyan külföldi vállalkozás alkalmazottai, amely szolgáltatói szerződést kötött az EU-ban. A szabadfoglalkozásúak olyan önálló tevékenységet űző személyek, akik átmenetileg belépnek az EU területére a saját maguk által megkötött szolgáltatási szerződés EU-ban történő teljesítésére.

2.5 Az EU kérései a többi WTO-tagországhoz

2.5.1 Az EU külön kérésekkel fordult 106 WTO-tagországhoz a 4. módozatra vonatkozó kötelezettségvállalási szint emelése érdekében. A kérések tükrözik az adott tagország fejlettségi szintjét és kereskedelmi partnerként való jelentőségét. Ez kifejezi az EU saját, e szolgáltatási móddal kapcsolatos exportérdekeit. Az EU szeretné a legfontosabb WTO-partnerek kötelezettségvállalásait hasonló szintre emelni. Ezért a következő kéréseket tette:

- 1) **Vállalaton belüli áthelyezések (ICT):** lehetővé teszi a kulcsalkalmazottak (menedzserek, vezetők és szakértők) áthelyezését a kapcsolt vállalatok között legfeljebb hároméves időszakra, továbbá az egyezmények rövid távú képzési célokat is tartalmazhatnak.
- 2) **Üzleti látogatók (BV):** legfeljebb 90 napos tartózkodás.
- 3) **Szerződéses szolgáltatók (CSS):** A kérés eredetileg kizárólag a jogi személyek alkalmazottaival kapcsolatban hangzott el. Csupán néhány szolgáltatási ágazatra vonatkozott (pl. szakmai és üzleti szolgáltatások, környezetvédelmi szolgáltatások), és különböző ágazati listát állított fel az OECD-országok és a fejlődő országok számára. Az ebben a kategóriában megfogalmazott kérés nem vonatkozott a legkevésbé fejlett országokra. A WTO-partnereknek januárban benyújtott kérések a legfőbb kereskedelmi partnerek esetében önálló tevékenységet folytató munkavállalókra korlátozódtak.

2.6 A WTO-tagok kérelmei

2.6.1 A tárgyalásokkal kapcsolatban az Európai Unió több mint 50 kérést kapott a többi tagországtól a 4. módozat különböző szintű változtatásaira: egyrészt nagyobb átláthatóságot kértek a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatban, másrészt néhányan kérték szinte az összes olyan korlátozás megszüntetését, amely a legtöbb szolgáltatásra alkalmazható.

2.6.2 A kérések nagy többsége a fejlődő országokból érkezett, és ezeknek is majdnem a fele az összes korlátozás eltörlésére irányult (ami a személyek teljesen szabad mozgásával járna), ami kiterjedne az alacsonyabban képzett szintekre, megszüntetné a 4. módozattal kapcsolatos, a gazdasági szükségességgel és a munkaerőpiaccal kapcsolatos vizsgálatokat. Három ország szeretné, ha megszüntetnénk vízumrendszerünket, és automatikus belépési és tartózkodási jogot biztosítanánk. Számos ország kívánja a harmadik országbeli képesítések elismerését vagy a kölcsönös elismerésről szóló EU-irányelvek kiterjesztését olyan harmadik országbeli állampolgárokra, akik az EU-ban szereztek képesítést.

2.6.3 A legkevésbé fejlett országok kereskedelmi miniszterének a bangladeshi Dhakában 2003. május 31. és június 2. között tartott második találkozóján kiadott Dhakai Nyilatkozat a következőket kívánja: „Biztosítani kell a fejlett országok piacaira történő szabad bejutást a természetes személyek átmeneti mozgásakor, különösen pedig a 4. módozat szerinti képzetlen vagy félig képzett szolgáltatók számára a szakmai képesítések elismerésével, a vízumszerzés módjának egyszerűsítésével, valamint a gazdasági szükségesség vizsgálatára irányuló követelmény elhagyásával”(15. bekezdés iv.).

3. Az EU felajánlásai

3.1 Számos területen jelentős előrelépést kínálnak: a **szereződéses szolgáltatók** (CSS) számára 22 ágazatban történt kötelezettségvállalás (elsősorban a szakmai és az üzleti szolgáltatókban), illetve további négy ágazatban a független munkavállalók számára legfeljebb féléves tartózkodás idejére. Ugyanezen csoport számára az EU vállalta, hogy nem alkalmazza a gazdasági szükségesség vizsgálatára irányuló tesztet (ENT), helyette számbeli kvótával határozza meg, hány szolgáltatóra alkalmazható a fenti kötelezettségvállalás. A kvóta szintje és az alkalmazás módozatai még kidolgozásra várnak. Ezenfelül a fiatalok számára – vállalaton belüli áthelyezések keretében – legfeljebb egyéves időtartamú továbbképzések várhatók. Az U felajánlásai kétségtelenül a legtörekvőbb és legelőrelátóbb ajánlatok között vannak.

4. Harmadik országok ajánlatai

4.1 Csúpan néhány (38) WTO-tag tett előzetes felajánlást a szolgáltatások kereskedelmének további liberalizálására a Dohai Nyilatkozatban meghatározott határidő lejárta előtt annak ellenére, hogy a világkereskedelem 91,6 %-át ez teszi ki. Az felajánlások szintje mind az ipari, mind a fejlődő országok esetében viszonylag alacsony és behatárolt marad, a minőség szempontjából is. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy egyes országok, például India, a Fülöp-szigetek, Thaiföld és Indonézia az új EU-ajánlatok után felülvizsgálták kérelmeiket.

5. Átmeneti tartózkodás, a munkaerőpiac és a társadalmi kohézió

5.1 A 4. módozathoz kapcsolódó problémák nem korlátozhatók kizárólag a kereskedelemre. Érintik a tágabb értelemben vett migrációt és munkaerő-politikát. A migráció fogalmába beletartozik az átmeneti migráció, ez utóbbi pedig magába foglalja a szakmai célú migrációt. A GATS 4. módozat egy másik részfogalmat jelent.

5.2 Az azonban, hogy pontosan meddig terjed a 4. módozat, nincs pontosan meghatározva. Világossá kell tenni a kapcsolatot a szakmai célú átmeneti migráció és az üzleti jelenlét megalapozását célzó átmeneti migráció között. Mindenekelőtt azonban az „átmeneti” fogalmát kell definiálni, mivel az bármit jelenthet: néhány hónaptól kezdve akár öt évnél hosszabb időt is. Ráadásul az érintett foglalkozástípusok meghatározása sem történt meg. Ezenfelül az EU (Szerződés) és a WTO az „átmeneti migráció” fogalmát nem azonos módon alkalmazza.

5.3 Egyértelmű, hogy a 4. módozat nem alkalmazható csupán a magasán képzett dolgozók és a szerződéses szabadfoglalkozásúak szűk rétegére. Ha azonban a jövőben a 4. módozat alkalmazását kiterjesztik más foglalkozási kategóriákra is, az „átmeneti” és a „szolgáltató” fogalmának sokkal pontosabb és szűkebb meghatározására van szükség. Mindenesetre, és nem elfeledve, hogy a kereskedelmi egyezményeknek nem feltétlenül célja, hogy a munkaügyi törvényekkel is összhangban legyenek, a 4. módozatot egyértelműbbé kell tenni az alapvető munkaügyi elvekről és jogokról szóló 1998-as ILO Nyilatkozat és 1998-as Mellékleteinek alkalmazásával (?). Az utóbbi önmagában is jogi referenciának számít. Az EU-tagállamok számára alapvető fontosságú a Nizzában elfogadott alapjogi charta, különösen amióta az alkotmányserződés részét képezi.

5.4 Hasonló kezdeményezés nagyon fontos lenne sok független szerződéses munkavállaló számára, illetve az összes, nyugdíjrendszerhez kapcsolódó kérdésben és a munkanélküliség elleni harcban. Egyértelmű, hogy a kivándorlást nemzeti szinten kell kezelni, ez nem a WTO feladata. Ugyanígy, a munkavállalás bizonyos aspektusaival – köztük a munkavállalók jogaival és a társadalombiztosítási rendszerrel – pedig nemzetközi szinten kell foglalkozniuk az olyan szervezeteknek, amilyen az ILO.

6. Következtetések és ajánlások

6.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság világosan látja a szolgáltatások világkereskedelme további liberalizálásának jelentőségét a gazdasági növekedés szempontjából mind a fejlődő, mind az ipari országokban. Ugyanakkor nem készült még hatástanulmány ennek valódi társadalmi és munkaerőpiaci következményeiről sem a szolgáltató országa, sem a fogadó ország szempontjából.

(?) http://www.ilo.org/dyn/declaris/DECLARATIONWEB.INDEXPAGE?var_language=EN

6.2 Az EGSZB azzal is tisztában van, mennyire fontos, hogy a WTO-tagországok rendelkezzenek a szolgáltatások kereskedelme szabályozásának jogával, és új szabályokat vezethessenek be.

6.2.1 Az EGSZB támogatja az EU ajánlatait a további liberalizálásra a 4. módozat keretében azzal a feltétellel, ha figyelembe veszik az alapvető munkaügyi normákat, a nemzeti munkaügyi törvényeket és a fogadó országban érvényes kollektív szerződéseket. Az EGSZB helyesléssel fogadja, és üdvözli, hogy az Európai Bizottság kötelezettségvállalásai között immár a munkavállalók jogai is szerepelnek.

6.2.1.1 Az a javaslat, mely szerint az ajánlatot kibővítenék az ún. cégen belüli gyakornokok (Intra-Company Trainees) kategóriájával, érdeklődésre tarthat számot mind az EU multinacionális vállalatai, mind a harmadik országbeli fiatal menedzserek és vállalatok körében, ezért az EGSZB üdvözli ezt. Természetesen ezeknek a kapcsolatoknak a „képzési” jellegét pontosan meg kell határozni annak érdekében, hogy ezek ne válhassanak egyfajta alulfizetett munkává a szolgáltatási ágazatban, és ne szegjék meg sem a képzéssel kapcsolatos nemzeti szabályozást – legyen az jogszabály vagy kollektív szerződés – sem a nemzetközi munkaügyi normákat.

6.2.2 Az EU új kötelezettségekre tesz javaslatot a szerződéses szolgáltatókként megjelenő, önálló tevékenységet folytató munkavállalókkal kapcsolatban is, bár csak néhány alágazatban és csupán a magasan képzett dolgozók számára ⁽⁶⁾.

6.2.3 Az EGSZB hangsúlyozza a tagországok arra irányuló intézkedéseinek fontosságát, hogy erősítsék az ideiglenes alkalmazottak védelmét, hogy garantálják a megkülönböztetésmentességet és a megfelelő ellenőrző mechanizmusok bevezetését, például a 95. sz. ILO-egyezménynek a bérek védelmével kapcsolatos elvei nyomán.

6.2.4 Különösen az EU következő bővítése(i) – amikor olyan országok csatlakoznak majd, melyekben a kollektív szerződés használata ritka – miatt lesz szükség ugyanolyan hatékony ellenőrző mechanizmusok bevezetésére.

6.2.5 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a szolgáltatások kereskedelmének további liberalizálása érdekében az EU-nak lépéseket kellene tennie azért, hogy:

- 1) Tisztázódjon, hogy a kiküldött munkavállalókról szóló irányelv a munkavállalók átmeneti mozgásának is az alapja;
- 2) tisztázódjon, milyen jogi referenciakeret alkalmazandó a szolgáltatások liberalizálásával kapcsolatban az EU belső piacán (lásd a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvtér-

⁽⁶⁾ Az Európai Közösségek Gyáriparosai Szövetségének (UNICE) jelentése – „Cancun, Előrelépés együtt”, 2003. július – a 4. módozatot „az üzleti kulcsalkalmazottak átmeneti mozgása”-ként határozza meg.

vezetet). E liberalizálás az utóbbi hónapokban különösen heves viták középpontjában áll;

- 3) világosan megkülönböztethetők legyenek az általános érdekű szolgáltatások (köztük az egészségügy, az oktatás, az energia-, a gázszolgáltatás), a gazdasági és a nem gazdasági szolgáltatások, illetve a kereskedelmi célú, a nem kereskedelmi célú és az egyéb természetű szolgáltatások.

6.3 Az EGSZB elviekben támogatja a Szolgáltatások Európai Fóruma által tett javaslatot az ún. GATS-engedély létrehozására. Ez megkönnyítené a szolgáltatóknak az EU-ba történő beutazását, illetve az innen történő kilépését, és átláthatóbbá tenné a 4. módozat használatának ellenőrzését.

6.4 Sok fejlődő ország számára az „agyelszívás” valós kockázatot jelent. Számos fejlődő országban gond például a nővérihiány, mivel inkább a fejlett országokba települnek, ahol kevés a szakképzett munkaerő. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Unió és a tagállamok dolgozzanak ki olyan szabályokat és eljárásokat (mint ahogyan az Egyesült Királyságban az egészségügy ezt meg is tette, elsősorban a nővérek esetében, ahol munkaerő-felvételi etikai kódexet állítottak össze), amelyekkel elkerülhető az olyan helyzet, hogy a fejlődő országok elveszítik szakképzett munkaerejüket, és így képességüket arra, hogy gondoskodjanak saját népességükről.

6.5 Az EGSZB sürgeti, hogy az EU és tagállamai egyelőre ne fogadják el a 4. módozat kiterjesztését a félig képzett vagy a szakképzetlen munkaerőre. Ennek elfogadása ugyanis olyan helyzethez vezetne, amelyben a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) elve, amely szerint „a munkaerő nem áru”, veszélybe kerülne. A félig képzett és a szakképzetlen munkaerő majdnem mindig gyenge pozíciókkal rendelkezik a munkaerőpiacon. A külföldi vezetők és szakértők vagy a jól képzett, önálló tevékenységet folytató munkavállalók általában erős pozícióban és védett helyzetben vannak.

6.6 Az EGSZB nem fogadja el, hogy a munkavállalók átmeneti mozgása, a *de facto* átmeneti migráció, a WTO-n és a GATS-egyezményen keresztül legyen szabályozva anélkül, hogy az emberi jogok vagy az alapvető munkaügyi normák – amilyen például a megkülönböztetés-mentesség – tiszteletben tartása bármiféle garanciát kapna. A WTO és legalább az ILO, a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) és az ENSZ működő kooperációja az átmeneti migránsok jogainak védelmére alapfeltétele a 4. módozat hatóköre további bővítésének a WTO-ban. Az ILO szerepe háromoldalú platformként és lehetséges koordináló szervként így megerősödne.

6.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai kormányoknak újra fontolóra kellene venniük az ENSZ migráns munkavállalók és családtagaik jogainak védelméről szóló nemzetközi egyezményének ratifikálását, amely 2003 júliusában lépett hatályba. Az egyezmény meghatározza az átmeneti migránsok jogait; például az „egy adott munkára felvett munkavállalók”-ét. Még ratifikálás nélkül is, az egyezmény – mint nemzetközileg elismert normák sora – politikai iránymutatóként felhasználható. A 146. sz. ILO-egyezményt hat EU-tagállam és csatlakozó ország (a bővítés előtt és után), valamint négy másik európai ország ratifikálta. Rendelkezéseit alkalmazni kellene a 151. sz. ajánlással együtt. Az Európai Szociális Charta (Európa Tanács) vonatkozó cikkeit szintén alkalmazni kell. Az EU-nak a 4. módoszat alatt elfogadott intézkedései összeegyeztethetők kell, hogy legyenek ezekkel a normákkal, főként azokkal, amelyekhez az EU-tagállamok csatlakoztak.

6.8 Az EGSZB üdvözli az Európai Parlament GATS-ra vonatkozó állásfoglalását (2003. március 12.), különösen annak 5., 10. és 11. pontját, és sürgeti, hogy az Európai Bizottság, illetve a tagállamok vegyék azt figyelembe a GATS-tárgyalások során.

5. pont: Emlékeztet arra, hogy a GATS önkéntes egyezmény, elvei nem jelentenek sem privatizációt, sem deregulációt, és a

liberalizációnak semmilyen adott szintjét nem írják elő; ragaszkodik azonban ahhoz, hogy a fejlődő és a kevésbé fejlett országokat nem lehet a szolgáltatások, különösen a közszolgáltatások liberalizálására kényszeríteni.

10. pont: Üdvözli azt a javaslatot, amely alapján, különösen a fejlődő országok szolgáltatásai, kedvezőbb lehetőségeket kapnának az EU piacán a szakképzett munkaerő átmeneti határátlépésével, de ragaszkodik ahhoz, hogy a tárgyalásoknak biztosítaniuk kell ezeknek a munkavállalóknak a diszkrimináció minden formája elleni védelmét. emlékeztet arra, hogy mind-ezekben az esetekben továbbra is alkalmazni kell az uniós és a nemzeti munkakörülményeket, a minimálbérrel kapcsolatos előírásokat, illetve bármely, a bérré vonatkozó kollektív szerződést attól függetlenül, hogy egy EU-tagállamban bejegyzett munkavállalóról van-e szó vagy nem.

11. pont: Hangsúlyozza, hogy az „üzleti jelenlét”-et (befektetést) továbbra is a helyi adózási, szociális és egyéb szabályozó intézkedések irányítják; ragaszkodik ahhoz a joghoz, mely a külföldi üzleti jelenlétet függővé teszi a multinacionális vállalatokról és a szociális politikára vonatkozó elvekről szóló háromoldalú ILO-nyilatkozatnak, valamint a multinacionális vállalatoknak szóló (2000 nyarán módosított) OECD-iránymutatásoknak a betartásától.

Brüsszel, 2005. június 8.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne- Marie SIGMUND